

DWARS

GROENLINKSE JONGEREN

ZOMERCONGRES
15 & 16 JUNI 2019
MAASTRICHT

VERSLAG STEMMETHODEN

ALTERNATIEVE STEMMETHODEN

INLEIDING

Op het Zomercongres van 2018 is er een motie aangenomen die het bestuur oproept om de mogelijkheden van alternatieve vormen van stemming bij DWARS te inventariseren. Het onderzoek is uitgevoerd door de congrescommissie. Het bestuur en de congrescommissie hopen het onderzoek naar tevredenheid van het congres te hebben uitgevoerd en het congres voldoende te hebben geïnformeerd door middel van dit verslag.

Op dit moment staan er in onze statuten drie situaties beschreven waarin we kunnen stemmen. Indien het congres na het onderzoek een alternatieve stemmethode wenst, moet er dus wel op worden gelet in welke situaties zij dit precies wenselijk vindt. Ten eerste is er stemming over zaken, dit gebeurt door handopsteken en bij meerderheid (minstens de helft van de stemmen plus één) de zaak aangenomen (artikel 24).

Ten tweede is zijn er schriftelijke stemmingen tussen personen (artikel 25), zoals bestuursfuncties. Bij een stemming tussen twee of meer kandidaten kan een stemgerechtigde een stem uitbrengen op één kandidaat of blanco stemmen (artikel 26). Wanneer geen kandidaat de meerderheid van de stemmen heeft gehaald komt er een tweede ronde waarin het niet meer mogelijk is om blanco te stemmen. Een stemgerechtigde kan stemmen op de twee kandidaten met het hoogste aantal stemmen en daar de nummer één keuze en, indien gewenst, de nummer twee keuze kiezen. Als respectievelijk de nummer één en de nummer twee geen meerderheid hebben gehaald, beslist het lot. Het is op deze manier dus niet mogelijk dat geen enkele kandidaat de functie krijgt wanneer er twee of meer kandidaten zijn.

Ten derde kan er schriftelijk gestemd worden over personen in een orgaan (artikel 27), zoals bij de Raad van Advies. Dit kan door middel van een blokstemming, waarbij een stemgerechtigden een stem uit kan brengen op ten hoogste het aantal plekken die vervuld kunnen worden. Iedere kandidaat die op meer dan de helft van de stembriefjes is ingevuld krijgt de functie, waarbij de kandidaten met de hoogste aantallen stemmen voorrang krijgen. Een ingevuld briefje telt als een uitgebrachte stem. Het is op deze manier dus officieel niet mogelijk om aan te geven dat de stemgerechtigde geen enkele kandidaat geschikt vindt. Een tweede stemming kan plaatsvinden tussen de overgebleven kandidaten wanneer er voor de laatst te vervullen plek evenveel stemmen zijn voor meerdere kandidaten. Een tweede stemming kan ook plaatsvinden tussen de overgebleven kandidaten wanneer er meer plekken in het orgaan zijn dan kandidaten die meer dan de helft van de stemmen hebben gekregen. Er staat niet of er een derde (vierde, vijfde, ...) stemming moet komen wanneer de stemmen ook staken in de tweede stemming, of dat deze plekken dan leeg blijven.

De stemmethoden waar naar is gekeken zijn Approval voting, Condorcet Voting, Instant-runoff Voting en Borda Count. Deze methoden zijn toegepast op stemmingen tussen personen, met nadruk op individuele functies (in tegenstelling tot stemmingen tussen personen voor organen).

Er zijn een aantal zaken waar over is nagedacht om een oordeel te kunnen vormen over deze stemmethoden. Ten eerste is het belangrijk om te bepalen wat een goed criterium is om verkozen te worden, of met andere woorden, wanneer een persoon "de beste kandidaat" is. Dit kan namelijk afhangen van je stemmethode en van de gebruikte definitie van meerderheid (bijvoorbeeld: heeft de meerderheid gekozen als een kandidaat de meeste stemmen heeft gehaald in totaal, of als de kandidaat het vaakst op keuzeplek één is gezet?).

Ten tweede is er gekeken naar verschillen in gevoeligheid voor strategisch stemmen. Bijvoorbeeld in het geval van 'meeste stemmen wint' is het gunstig om te weten hoe populair de kandidaten zijn, zodat men geen stem 'verspilt' aan een kandidaat die geen kans maakt.

Ten derde is het belangrijk hoe makkelijk de stemmethode te begrijpen is voor de stemgerechtigden en hoe uitvoerbaar het is. Dit geldt ook voor het vaststellen van de uitslag, waarbij het wenselijk is als deze snel bekend is.

BEVINDINGEN

Instant-runoff voting

Instant-runoff voting (IRV) wordt onder andere gebruikt voor het GroenLinks lijsttrekkersreferendum (GroenLinks, Huishoudelijk reglement, artikel 12. Geraadpleegd in april 2019). IRV wordt gebruikt bij stemmingen met drie kandidaten of meer voor een enkele functie. Bij IRV gebeurt het stemmen zelf in één ronde. Stemgerechtigden rangschikken de kandidaten in volgorde van voorkeur, waarbij het mogelijk is om niet alle kandidaten een plek in de rangschikking te geven. Het tellen van de stemmen gebeurt in rondes. In elke ronde valt de kandidaat met het laagste aantal stemmen af. Voor iedere stemgerechtigde die deze kandidaat op de eerste plek had staan gaat de stem naar diens nummer twee. Zo kan het systeem ervoor zorgen dat stemmen op een onpopulaire kandidaat als eerste keus er niet voor zorgt dat een stem wordt 'weggegooid'. De telrondes worden herhaald tot er één kandidaat overblijft.

Bij IRV kan het zijn dat de kandidaat die in totaal het vaakst is aangekruist op het stembriefje (en dus in totaal het meeste draagkracht heeft) al snel afvalt, omdat deze zogeheten 'compromis-kandidaat' niet vaak genoeg als eerste keus is ingevuld. Ook is het mogelijk dat er dan een relatief extreme kandidaat wordt verkozen die de meerderheid eigenlijk niet wil.

Ter verduidelijking: Stel dat er bijvoorbeeld drie kandidaten A, B en C zijn. A en C zijn wat extremere kandidaten (sterk uitgedrukt kun je hen tegenpolen noemen) en B de gematigde compromis-kandidaat. Het congres is verdeeld en bijna iedereen stemt op ofwel A ofwel C als eerste keus, op B als tweede keus en geen derde keus. B valt dan af, omdat die het minst vaak op één staat, terwijl de grote meerderheid het oké zou vinden als B gekozen zou worden en een substantieel kleiner deel als A of C verkozen wordt. Wanneer B is afgevallen en als C vaker op één staat dan A, dan wint C dus.

In dit systeem wordt er in deze vorm dus sowieso een kandidaat verkozen. Het is namelijk niet mogelijk om geen van de kandidaten te stemmen, tenzij deze optie expliciet wordt toegevoegd. Er moet dus worden nagedacht bij deze methode wat er gebeurt met deze optie van 'geen van de kandidaten' stemmen. Een optie hiervoor is om 'geen van de kandidaten' hetzelfde te behandelen als een kandidaat. Ook moet er worden nagedacht wat er gebeurt wanneer er twee kandidaten overblijven met exact hetzelfde aantal stemmen na het afvallen van de andere kandidaten.

Borda count

Bij Borda count rangschikken stemgerechtigden kandidaten ook in volgorde van voorkeur. De positie wordt omgezet naar een aantal punten voordat de stemmen worden geteld. De kandidaat met het meeste aantal punten in totaal wint (of het minste, afhankelijk van de variant, maar in dit voorbeeld zal 'meeste punten wint' aan worden gehouden). Zowel het stemmen als het tellen gaat in één keer.

Degene die het vaakst op eerste positie wordt gezet, wint dus niet automatisch. Stel dat het gaat om een relatief extreme kandidaat, dan zal deze niet winnen omdat deze vaker op één is gezet. Als de andere stemmers deze kandidaat dan op de laatste plaats hebben gezet, krijgt de kandidaat helemaal geen punten van die stemmers. Zo kan de meer gematigde kandidaat toch nog winnen omdat deze in totaal het meeste aantal punten heeft.

In dit systeem moet iedere stemgerechtigde dus elke kandidaat een plek geven en krijgt alleen de laatst geplaatste kandidaat nul punten. Dit is nadelig voor stemgerechtigden die vinden dat meerdere kandidaten nul punten zouden moeten krijgen. Ook wint er sowieso een kandidaat, omdat er niet vaststaat dat een kandidaat een bepaald aantal punten moet halen om verkozen te worden. Een grens hiervoor uitkiezen is lastig, omdat dit afhankelijk is van subjectievere oordelen over hoeveel punten voldoende is dan bijvoorbeeld 'de helft plus één van de stemmen', het aantal stemmers en het aantal kandidaten.

Condorcet method

Bij de Condorcet method rangschikken stemgerechtigden de kandidaten ook in volgorde van voorkeur. Als een kandidaat een één-op-één verkiezing zou winnen van alle andere kandidaten, is deze verkozen. Alle individuele paren moeten worden vergeleken. Het stemmen zelf gebeurt in één ronde, maar het bepalen van de uitslag is een stuk ingewikkelder en arbeidsintensiever dan de andere methoden. De winnaar hoeft op deze manier niet het vaakst op plek één gezet te worden, maar heeft wel het meeste draagvlak ten opzichte van andere kandidaten. In sommige gevallen bestaat zo'n kandidaat niet (de Condorcet paradox) en moet er worden vastgelegd wat er dan gebeurt. Hier zijn meerdere opties voor (bijvoorbeeld de Schulze methode).

In deze methode moeten stemgerechtigden dus ofwel alle kandidaten een plek geven in de rangschikking, ofwel geen enkele door geen van de kandidaten te stemmen. Dit is nadelig voor stemgerechtigden die slechts één of twee van alle kandidaten geschikt vinden voor de functie.

Approval voting

Bij Approval voting stemmen stemgerechtigden op nul of meer kandidaten. Er is dus geen sprake van rangschikking en er wordt alleen gestemd op de kandidaten die de stemgerechtigde geschikt vindt. De kandidaat met de meeste stemmen in totaal wordt verkozen. De kandidaat die wint heeft dus per definitie het grootste draagvlak. Het stemmen en tellen gebeuren allebei in één ronde, behalve wanneer blijkt dat alle kandidaten op precies evenveel briefjes zijn aangekruist. Approval voting wordt nu ook gebruikt bij DWARS voor het stemmen op personen in organen (de zogenaamde blokstemming), met als verschil dat er in organen meerdere te vervullen plekken zijn en bij verkiezingen voor bestuursfuncties slechts één. Het voordeel hiervan is dat het congres al bekend is met deze manier van stemmen. Dan is er wel een tweede ronde nodig en er moet worden nagedacht over hoe deze ronde moet worden ingevuld, want we hebben in de inleiding al gezien dat de huidige tweede ronde hetzelfde verloopt als de eerste behalve tussen minder kandidaten, en dat er nog geen oplossing is voor wanneer de kandidaten in de tweede ronde ook evenveel stemmen krijgen.

Bijkomend effect is wel dat er dus sowieso een kandidaat wordt verkozen in dit systeem, omdat de kandidaat met de meeste stemmen wint, ondanks dat dit niet de meerderheid van de stemmen is. Een oplossing hiervoor zou zijn wanneer de optie om geen van de kandidaten te stemmen expliciet toe te voegen. Er moet dan worden nagedacht over hoe er moet worden omgegaan met deze geen van de kandidaten stemmen. Dit kan bijvoorbeeld door een 'geen van de kandidaten' stem te behandelen als een stem op een

kandidaat. 'Geen van de kandidaten' wint wanneer minstens de helft plus één van de stemmers op geen van de kandidaten heeft gestemd (en er geen kandidaat is met meer stemmen dan dat). Een andere oplossing is natuurlijk het expliciet toevoegen van een meerderheidseis. Als geen enkele kandidaat op de meerderheid van de briefjes is aangekruist, wordt niemand verkozen. Dit zou dan al direct in één ronde bepaald worden en er kan nagedacht worden over of dit wenselijk is, of dat er een extra bevestiging voor nodig is om niemand te verkiezen voor de functie.

ADVIES

Het bestuur vindt dat het congres het recht heeft om geen van de kandidaten te verkiezen wanneer geen van de kandidaten geschikt wordt geacht voor de functie. In het huidige stelsysteem voor het kiezen van een bestuurslid wanneer er drie of meer kandidaten zijn is dit niet mogelijk. Het bestuur vindt het daarom wenselijk dat er een ander stelsysteem wordt gebruikt in de toekomst. Er zijn echter meer statutenwijzigingen die het congres wenst. Om deze reden heeft het bestuur nog geen statutenwijziging ingediend en adviseert het bestuur het volgende bestuur om (samen met een eventuele HR- en statutencommissie) de statuten te herzien en hierbij het wijzigen van dit stelsysteem daarin mee te nemen. Het advies zou zijn om stemmingen tussen personen voor organen te laten zoals het nu is, aangezien het bestuur in dit stelsysteem op dit moment geen grote problemen ziet. Voor stemmingen tussen personen voor een enkele functie wordt geadviseerd om te kiezen voor Instant-runoff voting, waarbij er nog steeds een meerderheid van minimaal de helft van de stemmen plus één nodig is om verkozen te worden en waarbij 'geen van de kandidaten' in de telling wordt behandeld als een kandidaat.